

บทที่ ๖

ตัวบุคคลและองค์ประกอบขององค์กรที่รับเรื่องราวอุทธรณ์และร้องทุกข์

ในคําตัวบุคคลและองค์ประกอบขององค์กรที่รับเรื่องราวอุทธรณ์และร้องทุกข์ นั้น สมควรแยกพิจารณาในแต่ละกรณี เป็นอุทธรณ์อย่างหนึ่ง และร้องทุกข์อย่างหนึ่ง ตลอดจนวิธีการเพื่อรับเรื่องราว นั้น ๆ คํา

๑. ผู้บังคับบัญชา ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๓ ให้ความหมาย คําว่า "ผู้" เป็นคำใช้แทนคําว่าคน "บังคับ" หมายถึงการวางกลาว่าปกครอง "บัญชา" หมายถึงคำสั่ง ฉะนั้น "ผู้บังคับบัญชา" จึงหมายความว่า บุคคลซึ่งทำหน้าที่ปกครองและมีหน้าที่ออกคำสั่งใด ซึ่งตามกฎหมายข้าราชการพลเรือนก็หมายถึง ผู้ซึ่ง เป็นหัวหน้างาน ตามกฎหมาย เช่นอธิบดี ผู้อำนวยการกอง เป็นต้น ในการพิจารณาเรื่องราวอุทธรณ์ และร้องทุกข์นี้ จำต้องแยกผู้บังคับบัญชาเป็นผู้บังคับบัญชาโดยตรง และนายกรัชมนตรี

๑.๑ ผู้บังคับบัญชาโดยตรง ในการร้องทุกข์ตามมาตรา ๑๐๒ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๑๘ กำหนดให้มีการร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชา และการร้องทุกข์นั้น ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดใน กฎ ก.พ. ซึ่งตามกฎหมาย ก.พ. กำหนดว่า ผู้บังคับบัญชาที่จะรับเรื่องราวร้องทุกข์นั้น เป็นไปตามวิธีการของการร้องทุกข์ ซึ่งมี ๒ ขั้นตอน กล่าวคือ

มาตรา ๑๐๒ วรรคแรก แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๑๘ บัญญัติว่า "ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดเห็นว่าผู้บังคับบัญชาใช้อํานาจหน้าที่ปฏิบัติต่อตนโดยไม่ถูกต้องหรือไม่ปฏิบัติต่อตนให้ถูกต้องตามกฎหมายว่าควรระเบียบข้าราชการพลเรือน และเป็นกรณีที่ไม่มีสิทธิอุทธรณ์ตามหมวด ๗ ผู้นั้นอาจร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาได้"

ชั้นที่ ๑ การร้องทุกข์ควยวจา ซึ่งเป็นขั้นต้นของการร้องทุกข์ โดยต้องร้องต่อผู้บังคับบัญชาเหนือตนขึ้นไปชั้นหนึ่งก่อน เช่น นาย ก. เป็นข้าราชการพลเรือนสามัญระดับ ๕ หากร้องทุกข์ ก็ต้องร้องต่อผู้บังคับบัญชาของตนตามกฎหมาย คือหัวหน้ากองหรือผู้อำนวยการกองของตนแล้วแต่กรณี

ชั้นที่ ๒ หากผู้ร้องทุกข์ได้รับคำสั่งที่ไม่เป็นที่พอใจ หรือไม่ได้รับคำสั่งใดๆ ภายใน ๗ วันนับแต่วันร้องทุกข์ควยวจา ให้ผู้ร้องทุกข์ยื่นร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาต่อไป โดยทำเป็นหนังสือภายใน ๓ วันนับแต่วันทราบคำสั่งที่ไม่เป็นที่พอใจ แต่ทั้งนี้ไม่กระทบกระเทือนสิทธิของผู้ร้องทุกข์ ในเรื่องกำหนดเวลาที่ว่าต้องร้องทุกข์ภายในสามสิบวันนับแต่วันทราบ หรือควรไต่ทราบเรื่องอันเป็นเหตุให้ร้องทุกข์ หรือในกรณีซึ่งผู้ร้องทุกข์ไม่อาจร้องทุกข์ควยวจาได้ ก็ให้ยื่นเรื่องร้องทุกข์เป็นหนังสือต่อผู้บังคับบัญชาภายในสามสิบวันนับแต่วันทราบ หรือควรไต่ทราบเรื่องราวอันเป็นเหตุให้ร้องทุกข์

การร้องทุกข์เป็นหนังสือนี้ ผู้บังคับบัญชาซึ่งจะเป็นผู้รับการร้องทุกข์ โดยปกติคืออธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัดแล้วแต่กรณี แต่ในกรณีที่เหตุที่เกิดการร้องทุกข์เกิดจากอธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัด ให้ร้องทุกข์ต่อปลัดกระทรวง ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของผู้ร้องทุกข์ ถ้าเป็นกรณีซึ่งเหตุร้องทุกข์เกิดจากปลัดกระทรวงให้ร้องทุกข์ต่อรัฐมนตรีเจ้าสังกัด

การร้องทุกข์เป็นหนังสือนี้ อย่างน้อยต้องประกอบด้วยสาระสำคัญดังนี้คือ เรื่องอันเป็นเหตุให้ร้องทุกข์ ความประสงค์ของการร้องทุกข์ ตลอดจนลายมือชื่อและตำแหน่งของผู้ร้องทุกข์

ในเรื่องการอุทธรณ์ซึ่งผู้บังคับบัญชาโดยตรง เป็นผู้รับอุทธรณ์นั้น

ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๐๘ มาตรา ๑๐๘ บัญญัติว่า "การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษภาคทัณฑ์ ตักเตือนเตือน หรือลดขั้นเงินเดือน ให้

อุทธรณ์ต่อผู้บังคับบัญชาภายในสิบห้าวันนับแต่วันทราบคำสั่ง และการอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎ ก.พ." ซึ่งตามกฎ ก.พ. กำหนดผู้บังคับบัญชาผู้รับเรื่องราวอุทธรณ์ได้คือ อธิบดี หรือผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้บังคับบัญชาของผู้ถูกลงโทษแล้วแต่กรณี^๑ หากเป็นกรณีที่อธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้สั่งลงโทษให้อุทธรณ์ต่อปลัดกระทรวงผู้บังคับบัญชาของผู้ถูกลงโทษ และในกรณีที่ปลัดกระทรวง เป็นผู้สั่งลงโทษ ให้อุทธรณ์ต่อรัฐมนตรี เจ้าสังกัดของผู้ถูกลงโทษ

แต่อย่างไรก็ตาม การอุทธรณ์ต่อผู้บังคับบัญชานั้น ไม่จำเป็นต้อง เป็นผู้บังคับบัญชาซึ่งทำงานอยู่แห่งเดียวกับผู้ถูกลงโทษ แต่ต้อง เป็นผู้บังคับบัญชาของผู้ถูกลงโทษในขณะอุทธรณ์ ดังกรณีตามอุทธรณ์ กรณีนายวุฒิ ซึ่ง เติมรับราชการ เป็นข้าราชการกรุงเทพมหานคร ตำแหน่งผู้ช่วยครูใหญ่โต โรงเรียนวัดชุมทอง ถูกหัวหน้าเขตลาดกระบังได้สั่งลงโทษตัดเงินเดือน ต่อมาผู้นี้โอนไปรับราชการ เป็นข้าราชการพลเรือนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เมื่อวันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๑๗ และได้อุทธรณ์คำสั่งลงโทษต่อเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ซึ่งเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาเอกชนได้สั่งลดโทษเป็นภาคทัณฑ์ ทั้งนี้ กรุงเทพมหานคร เห็นว่า เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาเอกชนมิใช่ผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจเหนือหัวหน้าเขตลาดกระบังผู้สั่งลงโทษ จึงไม่มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์ การลดโทษจึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย การที่นายวุฒิได้โอนไปเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญ หลังจากที่ถูกหัวหน้าเขตลาดกระบัง ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาตำแหน่งเทียบเท่าหัวหน้ากองสั่งลงโทษตัดเงินเดือนแล้ว ผู้บังคับบัญชาของนายวุฒิ ซึ่งมีอำนาจในการลงโทษเหนือหัวหน้าเขตผู้สั่งลงโทษขึ้นไปชั้นหนึ่งก็ได้แก่ เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ซึ่งเป็นตำแหน่งเทียบเท่าอธิบดี เมื่อนายวุฒิอุทธรณ์คำสั่งต่อเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาเอกชน และได้รับการลดโทษดังกล่าวยอมเป็น

^๑ กฎ ก.พ. ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ. ๒๕๑๔) ออกตามความในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๑๔ ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์
ขอ ๓

การถูกต้อง เพราะเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาเอกชนยอมมีอำนาจสั่งลดโทษได้ ๑

วิธีการยื่นอุทธรณ์ต่อผู้บังคับบัญชาดังกล่าวข้างต้นนั้น ให้ยื่น เป็นหนังสืออุทธรณ์ พร้อมควยสำเนาถูกต้องหนึ่งฉบับต่อผู้บังคับบัญชาซึ่ง เป็นผู้สั่งลงโทษ และให้ผู้บังคับบัญชานั้น ส่งหนังสืออุทธรณ์พร้อมควยสำนวนการพิจารณาโทษ และคำชี้แจงของตนถ้าจะมีต่อไปยัง ผู้บังคับบัญชาดังกล่าวภายใน เจ็ดวันนับแต่วันได้รับหนังสืออุทธรณ์ และให้ผู้บังคับบัญชา ดังกล่าวพิจารณาวินิจฉัยสั่งการให้เสร็จภายในสิบห้าวัน นับแต่วันได้รับหนังสืออุทธรณ์และ สำนวนการพิจารณาโทษ เมื่อได้วินิจฉัยสั่งการแล้วให้แจ้งให้ผู้อุทธรณ์ทราบ เป็นหนังสือ โดยเร็ว คำสั่งยกอุทธรณ์หรือลดโทษเป็นที่สุด ผู้อุทธรณ์จะอุทธรณ์ต่อไปมิได้ แต่หาก เป็นกรณีสั่ง เพิ่มโทษยอมอุทธรณ์ต่อไปได้อีกชั้นหนึ่ง

๑.๒ นายกรัฐมนตรี ในฐานะหัวหน้าคณะรัฐบาล ในเรื่องการร้องทุกข์ ความ กฎ ก.พ. กำหนดว่า ในกรณีที่เกิดเรื่องทุกข์เกิดจากรัฐมนตรี เจ้าสังกัด ให้ร้องทุกข์ ต่อนายกรัฐมนตรีในฐานะหัวหน้ารัฐบาล กรณีเช่นนี้ให้ ก.พ. เป็นผู้พิจารณาเสนอ นายกรัฐมนตรี เพื่อพิจารณาสั่งการ ๒ และในเรื่องการอุทธรณ์ความกฎ ก.พ. กำหนดว่า การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษ ภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือนหรือลดขั้นเงินเดือน ซึ่งอุทธรณ์ต่อผู้บังคับ บัญชาตามมาตรา ๑๐๔ ซึ่งต้องอุทธรณ์ภายในสิบห้าวัน นับแต่วันทราบคำสั่งนั้น ในกรณีนี้ รัฐมนตรี เจ้าสังกัดเป็นผู้สั่งลงโทษ ให้อุทธรณ์ต่อนายกรัฐมนตรีในฐานะหัวหน้ารัฐบาล ในกรณีเช่นนี้ ให้ ก.พ. เป็นผู้พิจารณา เสนอนายกรัฐมนตรี เพื่อพิจารณาสั่งการ ซึ่งต้อง

ตอบขอหารือกรณีกระทำผิดวินัย ตามหนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ สร.๑๐๐๖/๑๕๕๕๕๕ ลงวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๑๕

๒ กฎ ก.พ. ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๑๕) ออกตามความในพระราชบัญญัติระเบียบ ข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๑๕ ว่าด้วยการร้องทุกข์และการพิจารณาเรื่องร้องทุกข์ ข้อ ๗ วรรค ๔

พิจารณาวินิจฉัยสั่งการให้เสร็จภายในสิบห้าวันนับแต่วันได้รับหนังสืออุทธรณ์และสำนวนการพิจารณาโทษ ซึ่งหากสั่งยกอุทธรณ์ หรือลดโทษ ผู้อุทธรณ์จะอุทธรณ์ต่อไปไม่ได้ แต่หากเป็นการสั่งเพิ่มโทษ ผู้ถูกลงโทษย่อมมีสิทธิอุทธรณ์ได้อีก

แม้เป็นกรณีที่กระทรวงทบวงกรมได้ดำเนินการตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๑๘ โดยสั่งให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการตามคำสั่งของนายกรัฐมนตรีที่ได้สั่งตามที่ ก.พ. รายงาน ตามนัยมาตรา ๘(๕) และนายกรัฐมนตรีสั่งการตามนั้น ข้าราชการผู้ถูกลงโทษดังกล่าวก็ยังมีสิทธิอุทธรณ์ต่อ ก.พ. ได้อีก ตามมาตรา ๑๐๕ แก่ไซตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน (ฉบับที่ ๘) พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๕^๒ ทั้งนี้ เพื่อความเป็นธรรมแก่ผู้ถูกลงโทษ หรือถูกสั่งให้ออกจากราชการ ซึ่งอาจมีพยานหลักฐานใหม่ ๆ ที่แสดงความบริสุทธิ์ของตนมาแสดงในชั้นอุทธรณ์ หากเป็นเรื่องที่รับฟังได้แล้ว ทำให้การกระทำนั้น ๆ ไม่เป็นความผิด

มาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๑๘ แก่ไซเพิ่มเติม โดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๑๘ บัญญัติว่า "ในกรณีที่นายกรัฐมนตรีได้รับรายงานของ ก.พ. ตามมาตรา ๘(๕) ให้นายกรัฐมนตรีพิจารณาสั่งให้กระทรวงทบวงกรมปฏิบัติกรทำให้ถูกต้องหรือเหมาะสมต่อไป แต่ในกรณีที่นายกรัฐมนตรีไม่เห็นด้วยกับมติของ ก.พ. ให้ ก.พ. รายงานต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาวินิจฉัย เมื่อนายกรัฐมนตรีมีคำสั่งหรือคณะรัฐมนตรีมีมติประการใด ให้ ก.พ. และกระทรวงทบวงกรมปฏิบัติตาม หรือสั่งแกี่ไซเปลี่ยนแปลงคำสั่ง เดิมให้ เป็นไปตามคำสั่งของนายกรัฐมนตรี หรือตามมติของคณะรัฐมนตรีแล้วแต่กรณี แม้ข้าราชการผู้นั้นจะได้ออกจากราชการไปตามคำสั่งของผู้นบังคับบัญชาแล้วก็ตาม

^๒ ให้อยกเลิกความในมาตรา ๑๐๕ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๑๘ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

หรือได้รับโทษน้อยลง ก.พ. ก็จะเปลี่ยนแปลงคำวินิจฉัยได้ ตามบทบัญญัติในเรื่องการพิจารณาอุทธรณ์

๒. ก.พ.

ก.พ. ยอมมาจากคำว่าคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน ซึ่งประกอบด้วย นายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธาน และ กรรมการซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิในหลักราชการ ซึ่งรับราชการหรือเคยรับราชการในตำแหน่งไม่ต่ำกว่าอธิบดี หรือตำแหน่งที่เทียบเท่ามาแล้ว และมีได้เป็นข้าราชการการเมือง สมาชิกวุฒิสภา กรรมการพรรคการเมือง หรือเจ้าหน้าที่ในพรรคการเมือง จำนวนไม่น้อยกว่าสิบสองคนแต่ไม่เกินสิบห้าคน โดยต้องเป็นข้าราชการพลเรือน ซึ่งรับราชการอยู่ไม่น้อยกว่าเจ็ดคน และให้เลขาธิการ ก.พ. เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง ๒

"มาตรา ๑๐๕ การอุทธรณ์คำสั่งให้ออก ปลดออก หรือไล่ออก ให้อุทธรณ์ต่อ ก.พ. ภายในสามสิบวันนับแต่วันทราบคำสั่ง เมื่อ ก.พ. ได้พิจารณาวินิจฉัยแล้ว ให้รายงานนายกรัฐมนตรี เพื่อพิจารณาสั่งการต่อไป ในกรณีที่นายกรัฐมนตรีไม่เห็นด้วยกับมติของ ก.พ. และ ก.พ. พิจารณาความเห็นของนายกรัฐมนตรีแล้วยังยืนยันตามมติเดิม ให้ ก.พ. รายงานต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อพิจารณาวินิจฉัย

การอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์ตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎ ก.พ.

ในกรณีที่นายกรัฐมนตรีสั่งการหรือคณะรัฐมนตรีมีมติตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้อุทธรณ์กลับเข้ารับราชการ หรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งของผู้บังคับบัญชา หรือให้ดำเนินการประการใด ให้กระทรวงทบวงกรมดำเนินการให้เป็นไปตามคำสั่งของนายกรัฐมนตรีหรือมติคณะรัฐมนตรี

ในกรณีที่สั่งให้ผู้อุทธรณ์กลับเข้ารับราชการให้นำมาตรา ๕๐ มาใช้บังคับโดยอนุโลม"

รายงานการประชุม ก.พ. ครั้งที่ ๗/๒๕๒๐ วันอังคารที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๒๐

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๑๘ มาตรา ๖ แก้ไข

เพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๓

ในฐานะที่ ก.พ. เป็นองค์การกลางบริหารงานบุคคล ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน ฉบับ พ.ศ. ๒๕๑๘ และ ฉบับ พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๑๐๕ จึงกำหนดให้เป็นหน้าที่ของ ก.พ. ที่จะรับเรื่องอุทธรณ์ในกรณีที่มีการลงโทษนั้นถึงออกจากราชการ และผู้ถูกลงโทษประสงค์จะอุทธรณ์ ซึ่งผู้อุทธรณ์ต้องยื่นอุทธรณ์ต่อ ก.พ. ภายใน ๓๐ วันนับแต่วันรับทราบคำสั่ง ซึ่งการรับทราบคำสั่งนั้น ผู้ถูกลงโทษไม่จำเป็นจะต้องลงนามรับทราบเสมอไป ถ้ายืนยันได้ว่าไต่ถามคำสั่งไปให้ผู้ถูกลงโทษถึงออกจากราชการทราบแล้วในวันใด แม้ผู้นั้นจะไม่ยอมลงนามรับทราบก็ถือได้ว่าผู้นั้นได้รับทราบคำสั่งในวันนั้นแล้ว และเป็นอันพ้นจากราชการตั้งแต่วันนั้น และในกรณีที่ผู้ถูกสั่งไล่ออก ปลดออกหรือให้ออกจากราชการ ไม่ยอมลงนามรับทราบคำสั่ง เช่นนี้ ผู้บังคับบัญชาควรจะได้บันทึกให้ปรากฏไว้ว่าผู้นั้นได้รับทราบคำสั่งแล้ว ตั้งแต่เมื่อใด โดยวิธีใด ทั้งนี้เพื่อจะได้เป็นหลักฐานยืนยันป้องกันการโต้เถียงในภายหลัง ๑ ว่าการที่ผู้นั้นโดยยื่นอุทธรณ์ต่อ ก.พ. นั้น โดยยื่นภายใน ๓๐ วันนับแต่วันรับทราบคำสั่งลงโทษหรือไม่

สำหรับตัวหนังสืออุทธรณ์นั้น ตามมาตรา ๑๐๕ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน ฉบับปัจจุบัน กำหนดให้ต้องเป็นหนังสืออุทธรณ์ต่อ ก.พ. โดยเขียนถึง ก.พ. (คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน) หรือประธาน ก.พ. หรือเลขาธิการ ก.พ. ก็ได้ แต่ถึงแม้ว่าหนังสืออุทธรณ์นั้นจะมีใครเขียนตามนัยดังกล่าวข้างตน ก.พ. จะรับพิจารณาให้ควย เมื่อหนังสืออุทธรณ์นั้นมีใจความที่แสดงให้เห็นว่าเป็นการอุทธรณ์ต่อ ก.พ. ตามนัยมาตรา ๑๐๕ หรือมีข้อความขอให้ส่งหนังสือนั้นไปให้ ก.พ. พิจารณา

การยื่นหนังสืออุทธรณ์ หมายถึงการทำหนังสืออุทธรณ์ไว้แล้วไปส่งเพื่อให้ ก.พ. พิจารณา ซึ่งอาจทำได้ ๒ วิธี

หนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ นว. ๑๘/๒๕๐๓ ลงวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๐๓
เรื่องการรับทราบคำสั่งให้พ้นจากราชการ

๑. นำหนังสือยื่นขึ้นตรงต่อ ก.พ. โดยยื่นไปที่สำนักงาน ก.พ. ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการดำเนินงานในหน้าที่ของ ก.พ. โดยจะนำมายื่นด้วยตนเองหรือส่งทางไปรษณีย์ก็ได้ ถ้าส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียน ทางสำนักงาน ก.พ. จะถือว่าวันที่ทำการไปรษณีย์รับลงทะเบียน เป็นวันรับหนังสืออุทธรณ์ ในกรณีที่ไม่ลงทะเบียนจะถือเอาวันที่ทำการไปรษณีย์ส่งทางไปรษณีย์เป็นวันรับหนังสืออุทธรณ์ เพื่อผลในแง่ที่ว่าหนังสืออุทธรณ์ดังกล่าวได้ยื่นต่อ ก.พ. ภายใน ๓๐ วันนับแต่วันรับทราบคำสั่งลงโทษหรือไม่ ซึ่งหากมิได้อยู่ภายในกำหนด ๓๐ วันแล้ว ก็ถือว่าเป็นอุทธรณ์ที่ขาดอายุความ ก.พ. ไม่อาจพิจารณาให้ได้ตามนัยมาตรา ๑๐๕ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๒๒

๒. โดยนำหนังสืออุทธรณ์ต่อ ก.พ. ดังกล่าวนั้นไปยื่นทางผู้บังคับบัญชาเดิม การรับหนังสือนี้ ทางส่วนราชการ เดิมต้องลงรับประทับตราตามปกติ และต้องออกใบรับให้ผู้อุทธรณ์ไว้เป็นหลักฐาน โดยมีคุณสมบัติตรงกัน และแนบคุณสมบัติใบรับนั้นติดไว้กับหนังสืออุทธรณ์ แล้วผู้บังคับบัญชาเดิมดำเนินการส่งหนังสืออุทธรณ์ต่อ ก.พ. พร้อมทั้งสำนวนการพิจารณากรณีนั้น และหลักฐานการรับทราบคำสั่งของผู้อุทธรณ์ไปให้ ก.พ. พิจารณา และในกรณีนี้ หากหนังสืออุทธรณ์ไม่ถูกต้อง เช่นมิได้เขียนถึง ก.พ. ประธาน ก.พ. หรือ เลขาธิการ ก.พ. หากยังอยู่ในอายุอุทธรณ์ก็ขอให้เจ้าสังกัดแนะนำให้ผู้อุทธรณ์แก้ไขหนังสืออุทธรณ์ให้ถูกต้อง หรือหากผู้อุทธรณ์เองจะมาขอแก้ไขภายในอายุอุทธรณ์ก็ยอมได้ ทั้งนี้เพราะหากมิใช่เป็นการยื่นอุทธรณ์ต่อ ก.พ. โดยเขียนถึง ก.พ. ประธาน ก.พ. หรือ เลขาธิการ ก.พ. แล้ว กรณีก็จะเป็นการอุทธรณ์ผิดตัว ซึ่ง ก.พ. ก็ไม่อาจพิจารณาให้ได้ เพราะไม่อยู่ในเกณฑ์ที่จะรับไว้พิจารณา

หนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ ๐๓๐๖/ว.๕ ลงวันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๐
เรื่องการอุทธรณ์คำสั่งตามมาตรา ๑๐๕ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน

เมื่อยื่นอุทธรณ์โดยชอบต่อ ก.พ.แล้ว ต่อมาภายหลังผู้อุทธรณ์จะยื่นคำแถลงการณ์ เป็นหนังสือเพิ่มเติมอีกก็ได้ หรือจะยื่นคำขอแถลงการณ์ควยวจา เพื่อประกอบการพิจารณา ของ ก.พ.อีกก็ได้ แต่ทั้งนี้ต้องยื่นหรือทำคำขอเป็นหนังสือก่อน ก.พ.พิจารณาวินิจฉัย อุทธรณ์เสร็จ ซึ่งหากผู้อุทธรณ์ยื่นคำขอแถลงการณ์ควยวจาไว้ เมื่อ อ.ก.พ.วิสามัญ เกี่ยวกับการอุทธรณ์และการร้องทุกข์ ซึ่งได้รับมอบหมายจาก ก.พ.ให้ดำเนินการพิจารณา วินิจฉัยในเรื่องการอุทธรณ์และการร้องทุกข์ กำหนดจะประชุมพิจารณาเรื่องของผู้อุทธรณ์ ที่ยื่นคำขอแถลงการณ์ควยวจาไว้เมื่อใด สำนักงาน ก.พ.ก็จะมีหนังสือแจ้งให้ผู้อุทธรณ์ ทราบล่วงหน้าประมาณ ๗ วัน เพื่อให้มาเข้าแถลงการณ์ควยวจาตามที่ร้องขอ

เมื่อ ก.พ.พิจารณาวินิจฉัยเรื่องราวอุทธรณ์ดังกล่าวเป็นประการใดแล้ว ให้ รายงานนายกรัชมมนตรี เพื่อพิจารณาสั่งการต่อไป ในกรณีที่นายกรัชมมนตรีไม่เห็นด้วยกับ มติของ ก.พ. และ ก.พ.พิจารณาความเห็นของนายกรัชมมนตรีแล้ว ยังยืนตามมติเดิม ให้ ก.พ.รายงานต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาวินิจฉัย ในกรณีที่นายกรัชมมนตรีสั่งการ ให้ผู้อุทธรณ์กลับเข้ารับราชการ หรือให้เปลี่ยนแปลงคำสั่งของผู้บังคับบัญชา หรือให้ ดำเนินการประการใดแล้ว ให้กระทรวงทบวงกรมดำเนินการให้เป็นไปตามคำสั่ง นายกรัชมมนตรีหรือมติคณะรัฐมนตรี เมื่อนายกรัชมมนตรีสั่งการประการใดหรือคณะ รัฐมนตรีมีมติประการใดแล้ว ให้สำนักงาน ก.พ.แจ้งให้ผู้อุทธรณ์ทราบโดยเร็ว และ ผู้อุทธรณ์จะอุทธรณ์คำสั่งลงโทษ หรือคำสั่งให้ออกจากราชการนี้ต่อไปไม่ได้ เว้นแต่จะมี ศาลปกครองซึ่งผู้ถูกลงโทษดังกล่าว ย่อมมีสิทธิที่จะฟ้องคดีต่อศาลปกครองได้ภายในหนึ่ง เดือน นับแต่วันที่ใดทราบคำวินิจฉัยอุทธรณ์ นั้น แต่เมื่อในปัจจุบันนี้ยังไม่มีศาลปกครอง

มาตรา ๑๐๓ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๗ มาตรา ๑๐๔ หรือมาตรา ๑๐๕ แล้ว ผู้ถูกสั่งลงโทษเห็นว่าตนไม่ได้รับความเป็นธรรม ย่อมมีสิทธิที่จะฟ้องคดี ต่อศาลปกครองได้ภายในหนึ่ง เดือน นับแต่วันที่ใดทราบคำวินิจฉัยอุทธรณ์นั้น

มาตรา ๑๐๓
มาตรา ๑๐๔
มาตรา ๑๐๕
๑๐๖ ศาลปกครอง
๑๐๗ กอ.ก.ช.
๑๐๘ กอ.ก.ช.
๑๐๙ กอ.ก.ช.
๑๑๐ กอ.ก.ช.
๑๑๑ กอ.ก.ช.
๑๑๒ กอ.ก.ช.
๑๑๓ กอ.ก.ช.
๑๑๔ กอ.ก.ช.
๑๑๕ กอ.ก.ช.
๑๑๖ กอ.ก.ช.
๑๑๗ กอ.ก.ช.
๑๑๘ กอ.ก.ช.
๑๑๙ กอ.ก.ช.
๑๒๐ กอ.ก.ช.

บทบัญญัติตามมาตรา ๑๐๗ ซึ่งกำหนดให้นำคดีไปฟ้องยังศาลปกครองได้นั้น จึงยังไม่มีผลบังคับได้ จึงยังต้องถือว่าการสั่งการของนายกรัฐมนตรีหรือมติคณะรัฐมนตรีนั้น เป็นที่สุด

๓. คณะกรรมการ เรื่อง รวบรวมทุกข์

มีโครงการที่ตั้งขึ้น เพื่อบริการเรื่องรวบรวมทุกข์หรือร้องทุกข์ของข้าราชการพลเรือน ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน ฉบับ พ.ศ. ๒๕๑๘ หรือฉบับ พ.ศ. ๒๕๒๒ แต่เป็นองค์กรที่ตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติเรื่องรวบรวมทุกข์ พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งมีบทบัญญัติมาตรา ๔ กำหนดถึงเรื่องรวบรวมทุกข์ที่จะรับไว้พิจารณาว่าจะต้องมีลักษณะดังนี้คือ

๑. ต้องเป็นเรื่องราวที่ผู้เสนอเรื่องรวบรวมทุกข์ประสงค์ให้ได้รับการปลดเปลื้องทุกข์ที่ตนได้รับ โดยจำเป็นที่จะต้องขอให้รัฐบาลช่วยเหลือและ
๒. ต้องเป็นเรื่องราวที่ผู้เสนอเรื่องรวบรวมทุกข์ หรือผู้อนุ หรือสาธารณชนได้รับความเดือดร้อน หรือเสียหายเนื่องจากเจ้าหน้าที่รัฐบาล หรือเทศบาล ปฏิบัติการนอกเหนืออำนาจหน้าที่ หรือละเลยต่อหน้าที่ หรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าเกินสมควร หรือใช้ดุลพินิจ เกินสมควรแก่เหตุหรือไม่สุจริต ซึ่งในบทบัญญัติมาตรา ๔ นี้ เคยมีปัญหาว่า ข้าราชการพลเรือนสามัญถูกลงโทษทางวินัย ซึ่งเห็นว่าตนไม่ได้รับความเป็นธรรม จะใช้สิทธิร้องทุกข์ตามมาตรา ๔ โดยถือว่าการถูกลงโทษนั้น เป็นการได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายเนื่องจากเจ้าหน้าที่รัฐบาล (คือผู้บังคับบัญชาผู้สั่งลงโทษ) ปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ จะใช้หรือไม่ ในเมื่อพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน ก็ได้บัญญัติให้สิทธิอุทธรณ์เนื่องจากการถูกลงโทษทางวินัยไว้แล้ว ทั้งยังได้บัญญัติไว้ควรวางผู้สิทธิอุทธรณ์ต้องใช้สิทธิอุทธรณ์ ถ้าไม่ใช้สิทธิอุทธรณ์ หรือใช้สิทธินั้นจนเรื่องถึงที่สุดแล้ว ให้เป็นอันเด็ดขาดซึ่งปัญหาคงกล่าวนี้ คณะกรรมการกฤษฎีกาได้ให้ความเห็นว่า การร้องทุกข์นั้น เป็นการให้สิทธิแก่บุคคลทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นประชาชน หรือข้าราชการ เมื่อเห็นว่าตนไม่ได้รับความเป็นธรรมย่อมมีสิทธิร้องทุกข์ได้เสมอ ถ้าหากเข้าหลักเกณฑ์ตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติเรื่องรวบรวมทุกข์ พ.ศ. ๒๕๔๒ และพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน ก็หาได้มีบทบัญญัติตัดสิทธิข้าราชการที่จะร้องทุกข์ไม่ มีเพียงบทบัญญัติถึงสิทธิอุทธรณ์

และวิธีการอุทธรณ์ในกรณีที่ถูกลงโทษทางวินัย และผลของการใช้สิทธิอุทธรณ์ หรือไม่ โดยเฉพาะเท่านั้น หากเกี่ยวแก่การร้องขอให้ปลดเปลื้องทุกข์ หรือให้รัฐบาลช่วยเหลือ หรือให้พิจารณาถึงการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการ หรือพนักงานเทศบาลว่า เกินสมควร หรือไม่สุจริตตั้งบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติเรื่องราร้องทุกข์ไม่ คั้งนั้น หากกรณีต้องคว่ำหลักเกณฑ์ตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติเรื่องราร้องทุกข์ พ.ศ. ๒๕๕๒ และไม่ตองห้ามตามมาตรา ๕ ของพระราชบัญญัติเดียวกันนั้น ย่อมร้องทุกข์ได้ แต่ต่อมาในปี ๒๕๑๖ ได้มีพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๕ ซึ่งกำหนดเรื่องราร้องทุกข์ คั้งต่อไปนี้มีไว้รับไว้พิจารณาขอ ๔ คือ เรื่องราวซึ่งอ้างว่าได้รับความเดือดร้อน หรือเสียหาย เนื่องจากถูกลงโทษทางวินัยตามกฎหมาย ฉะนั้น คณะกรรมการ เรื่องราร้องทุกข์จึงไม่รับเรื่อง ซึ่งอุทธรณ์เพราะเหตุถูกลงโทษทางวินัยตามกฎหมาย

ส่วน เรื่องการร้องทุกข์ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน มาตรา ๑๐๒ กรณีที่ข้าราชการพลเรือน เห็นว่าผู้บังคับบัญชาใช้อำนาจหน้าที่ปฏิบัติตนโดยไม่ถูกต้องหรือไม่ปฏิบัติคอกคนให้ถูกต้องตามกฎหมายว่าควยระเบียบข้าราชการพลเรือน และเป็นกรณีที่ไม่มืสิทธิอุทธรณ์ ผู้นั้นอาจร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชานั้นในกรณีคั้งกล่าวนี้อาจถือได้ว่าเป็นกรณีที่ข้าราชการผู้นั้นได้รับความเดือดร้อนเสียหาย เนื่องจากกระทำของผู้นั้นบังคับบัญชาและข้าราชการผู้นั้นประสงค์จะได้รับการปลดเปลื้องทุกข์ อันเข้าลักษณะเป็น เรื่องราร้องทุกข์ที่คณะกรรมการ เรื่องราร้องทุกข์จะรับไว้พิจารณา และมีไซกรณีตองห้ามตามมาตรา ๕ ฉะนั้น ข้าราชการผู้ได้รับการปฏิบัติโดยมิชอบและ เป็นกรณีที่ไม่มืสิทธิ

มาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติเรื่องราร้องทุกข์ พ.ศ. ๒๕๕๒ บัญญัติว่า
เรื่องราร้องทุกข์คั้งต่อไปนี้มีไว้รับไว้พิจารณา

๑. เรื่องราวซึ่งมีการฟ้องร้อง เป็นคดีอยู่ในศาลยุติธรรมหรือที่ศาลยุติธรรม พิพากษาหรือสั่ง เค็ดขาดแล้ว
๒. เรื่องราวซึ่งคณะกรรมการ ได้วินิจฉัย เสร็จ เค็ดขาดแล้ว
๓. เรื่องราวซึ่งนายกรัฐมนตรีได้สั่ง เค็ดขาดหรือคณะรัฐมนตรีมีมติ เค็ดขาดแล้ว
๔. เรื่องราวซึ่งอ้างว่าได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหาย เนื่องจากถูกลงโทษทางวินัยตามกฎหมาย

อุทธรณ์ จึงยอมร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการ เรื่องราวร้องทุกข์ได้อีกแห่งหนึ่ง นอกจากจะ
ร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน ฉบับ พ.ศ. ๒๕๑๘
และฉบับ พ.ศ. ๒๕๒๒

แต่ต่อมา เมื่อมีพระราชบัญญัติคณะกรรมการกฤษฎีกา พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งให้
ยกเลิกพระราชบัญญัติ เรื่องราวร้องทุกข์ พ.ศ. ๒๕๑๒ พระราชบัญญัติ เรื่องราว
ร้องทุกข์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๑๖ ได้กำหนดในหมวด ๓ เรื่องกรรมการวินิจฉัย
ร้องทุกข์ ส่วนที่ ๑ เรื่องสิทธิร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ มาตรา ๑๕^๑
บัญญัติว่า "เรื่องร้องทุกข์ที่คณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์จะรับไว้พิจารณาใดต้องมีลักษณะ
ดังต่อไปนี้

- ๑. เป็นเรื่องที่ผู้ร้องทุกข์ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายหรืออาจจะ
เดือดร้อนหรือเสียหายโดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้
- ๒. ความเดือดร้อนหรือความเสียหายตาม (๑) นั้น เนื่องมาจากเจ้าหน้าที่
ของรัฐ
 - ก. ละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ
 - ข. ปฏิบัติหน้าที่ถึงกล่าวลาซาเกินสมควร
 - ค. กระทำการนอกเหนืออำนาจหน้าที่ หรือช้าหรือไม่ถูกต้องตาม
กฎหมาย
 - ง. กระทำการ ไม่ถูกต้องตามขั้นตอนหรือวิธีการอันเป็นสาระสำคัญ
ที่กำหนดไว้สำหรับการนั้น หรือ
 - จ. กระทำการโดยไม่สุจริต หรือโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร

ความในข้อ ๒ (ง) และ (จ) จะใช้เมื่อใดกับหน่วยงานใดของรัฐให้เป็นไปตามที่
กำหนดในกฎกระทรวง"

และมาตรา ๒๐^๑ แห่งพระราชบัญญัติคณะกรรมการกฤษฎีกาตั้งกล่าวกำหนดเรื่อง
ร้องทุกข์ที่ไม่ได้รับไว้พิจารณาคือ

- ๑. เรื่องร้องทุกข์ที่มีลักษณะเป็นทางนโยบายโดยตรง ซึ่งรัฐบาลต้องรับผิดชอบต่อรัฐสภา
- ๒. เรื่องที่คณะรัฐมนตรีหรือนายกรัฐมนตรีในฐานะหัวหน้ารัฐบาลมีมติเด็ดขาดแล้ว
- ๓. เรื่องที่มีการฟ้องร้องเป็นคดีอยู่ในศาล หรือที่ศาลพิพากษาหรือมีคำสั่งเด็ดขาดแล้ว
- ๔. เรื่องที่ยังมิได้ดำเนินการหรือแก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหายครบขั้นตอนตามที่

กฎหมายกำหนด

๕.

ว่า

ฉะนั้น การที่ข้าราชการพลเรือนซึ่งถูกลงโทษทางวินัยหรือถูกสั่งให้ออกซึ่งมิใช่เป็นการ
ลงโทษทางวินัย หากประสงค์จะร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ได้หรือไม่นั้น เห็นว่าเป็น
เรื่องของคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์จะต้องพิจารณาวางหลักเกณฑ์ต่อไป และเห็นว่าน่าจะต้อง
พิจารณาเป็นกรณี ๆ ไปด้วยว่าเรื่องที่นำมาร้องทุกข์นั้นได้ดำเนินการตามกฎหมายข้าราชการพลเรือน
ไปแล้วถึงขั้นใดหรือไม่และเนื่องจากพระราชบัญญัติคณะกรรมการกฤษฎีกา พ.ศ. ๒๕๒๒
นี้เพิ่งเริ่มใช้ ดังนั้นหลักเกณฑ์ต่าง ๆ จึงยังไม่ปรากฏชัดเจนอนึ่ง จึงจะไม่ขอถามกล่าวในที่นี้

อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ตาม พ.ร.บ. คณะกรรมการกฤษฎีกา

พ.ศ. ๒๕๒๒ นี้ นอกจากมีหน้าที่วินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินั้นมาตรา
๗ ข้อ ๒(ก) แล้ว ยังมีหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์คำวินิจฉัยของคณะกรรมการที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย
อื่นในปัญหาข้อกฎหมายตามที่จะมีพระราชกฤษฎีกาอนุมัติให้มีการอุทธรณ์ อุทธรณ์คำวินิจฉัยของคณะ
กรรมการดังกล่าวต่อคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ได้ ตามนัยมาตรา ๗ ข้อ ๒(ค) ซึ่งน่าจะหมาย
* ความว่าเป็นปัญหาข้อกฎหมายแล้ว แม้ในเรื่องการอุทธรณ์และร้องทุกข์นั้น หากคณะกรรมการ
ข้าราชการพลเรือนได้วินิจฉัยไปแล้ว แต่ผู้อุทธรณ์หรือร้องทุกข์ตามกฎหมายข้าราชการพลเรือนไม่
พอใจก็ขอมอุทธรณ์คำวินิจฉัยของคณะกรรมการดังกล่าวต่อคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ได้ แต่
ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าจะต้องมีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้มีการอุทธรณ์คำวินิจฉัยของคณะกรรมการข้าราชการ
พลเรือนต่อคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์เสียก่อน ซึ่งในปัจจุบันนี้ยังไม่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดใน
เรื่องนี้แต่อย่างใด